

Donelaitis be Rėzos ir Nesselmanno autentika ar sintetika?

doc. Vaidas Šeferis

Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, Vilnius
Ústav jazykovědy a baltistiky FF MU, Brno

2021-05-21

Rėzos koncepcija

Pl

Vd

Rg

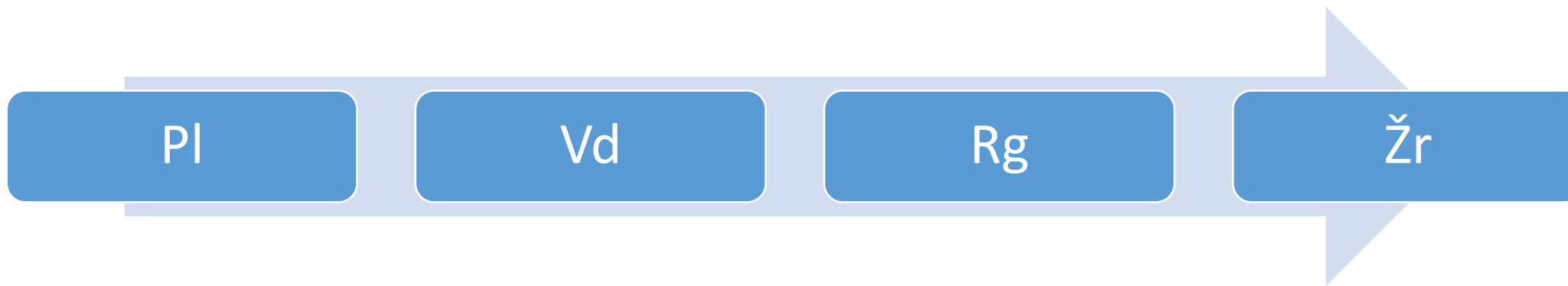
Žr

Bendras pavadinimas „Das Jahr“

Kūrinio kompozicija atspindi gamtos procesų seką

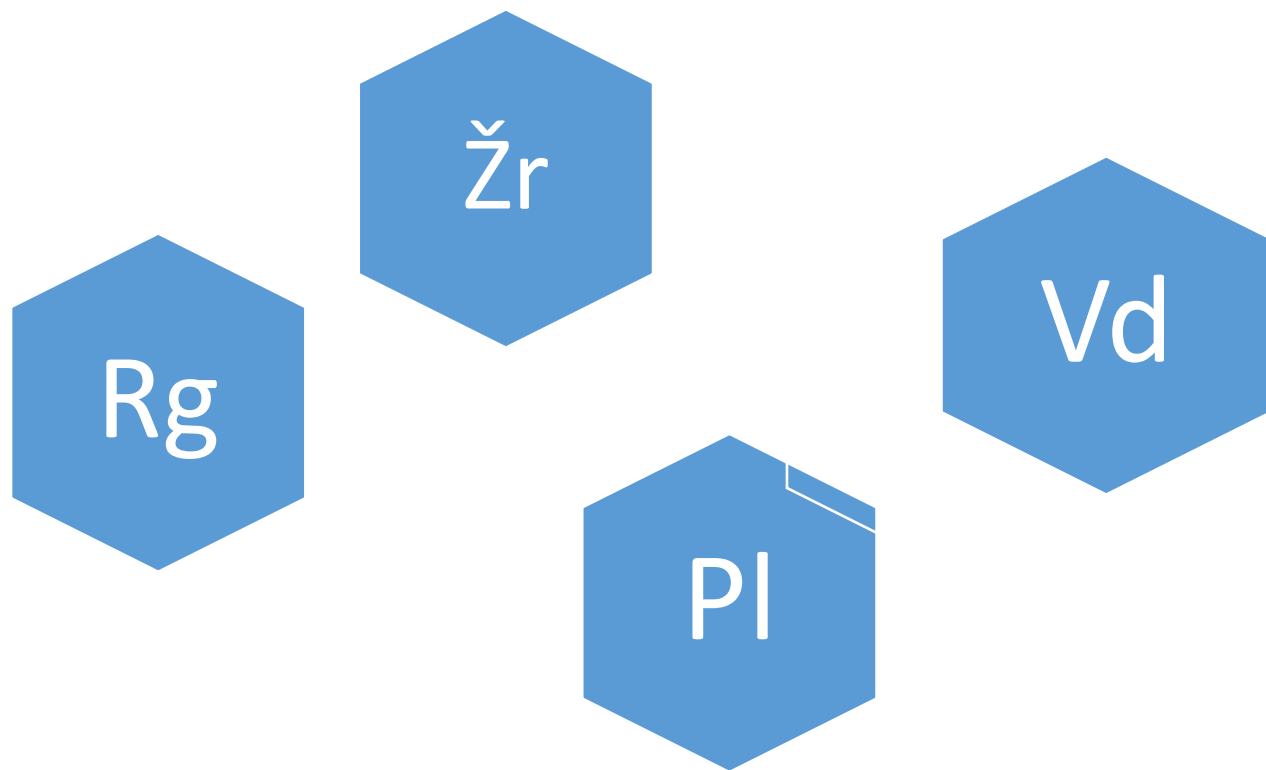
Kūrinio kompozicija atspindi ūkio darbų seką

Rėzos koncepcijos problemiškumas

1. Rėzos sprendimai neparemti Donelaičio rankraščiais ar ištarmėmis.
2. Rėza itin smarkiai manipuliavo Donelaičio tekstu.
3. Rėza **sukūrė** „Metų“ makrokompozicją.

Nesselmanno koncepcija

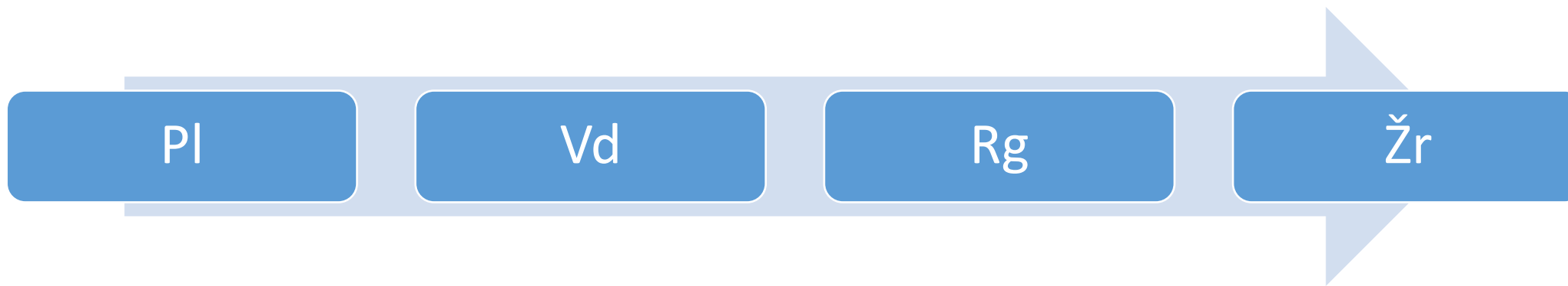

Nėra bendro pavadinimo.

Nėra bendro kūrinio – tik keturi atskiri kūriniai.

Nėra nustatytos dalių sekos.

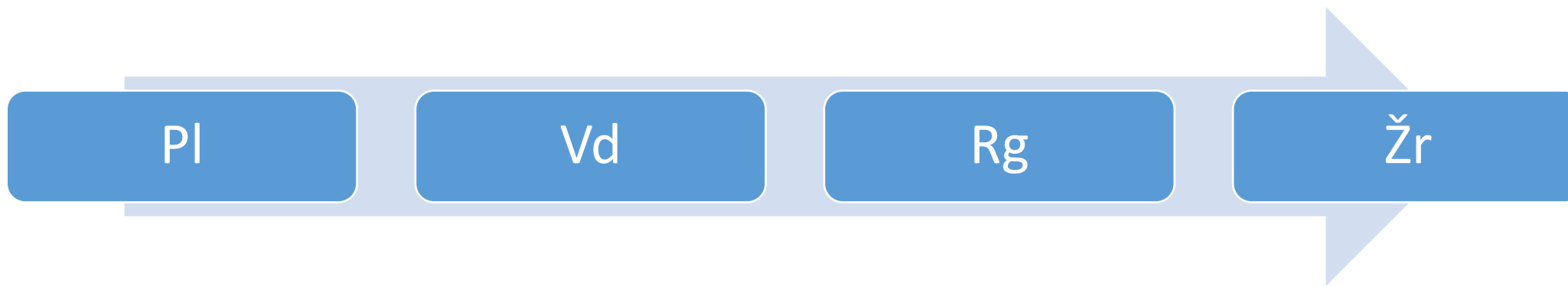
Gineičio argumentai 1977 m. „Raštuose“

1. Georgas Pisanskis kalba apie vadinamuosius trumpuosius „Metus“ kaip apie vientisą kūrinį.

- a) Trumpųjų „Metų“ neturime, apie šį tekstą nieko negalime pasakyti.
- b) Iš trumpųjų „Metų“ negalime spręsti apie pilnųjų „Metų“ kompoziciją.

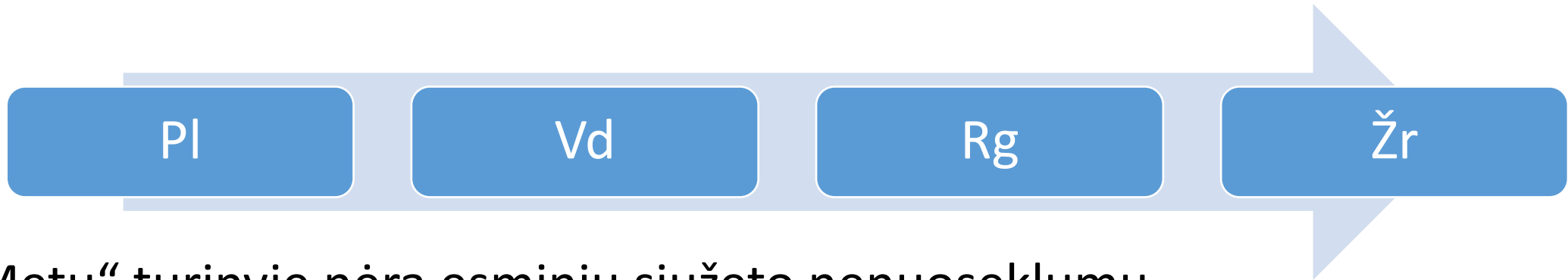
Gineičio argumentai 1977 m. „Raštuose“

2. „Metų“ turinyje nėra esminių pasikartojimų.

Netiesa, „Metuose“ daug pasikartojimų, pvz., šabloniški pasažai apie gyvenimo trumpumą, apie nykstantį dievobaimingumą, apie darbų naštas. Kartojasi siužeto schemas: Plaučiūno vaišės Vd ir Rg; karčemos vaizdai Rg.

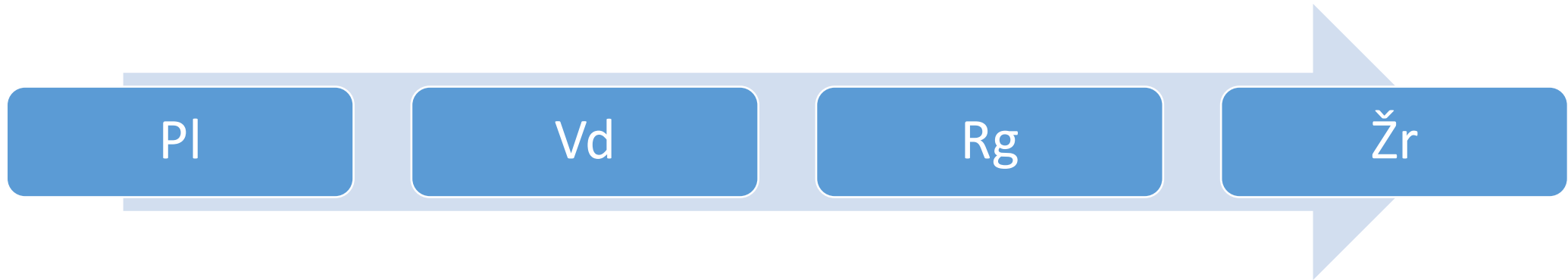
Gineičio argumentai 1977 m. „Raštuose“

3. „Metų“ turinyje nėra esminių siužeto nenuoseklumų.

Netiesa, „Metuose“ daug nenuoseklumų: Pričkus du kartus ateina į tą pačią krivūlę (Vd); Plaučiūno šienapjūtė virsta rugiapjūte (Vd); vestuvės baigiasi du kartus (Rg); Dočys „išėjo ubagais“, bet kitoje vietoje tebeturi savo ūkį (Rg); Krizo namus pernai sudegino Dočys (Žr), tačiau šiomet Krizas giriasi klestinčiu ūkiu (Vd) ir kelia dukros vestuves (Rg); krivūlė prasideda pas Krizą, bet jos pabaigoje būrai išeina jau iš Plaučiūno trobos (Žr).

Gineičio argumentai 1977 m. „Raštuose“

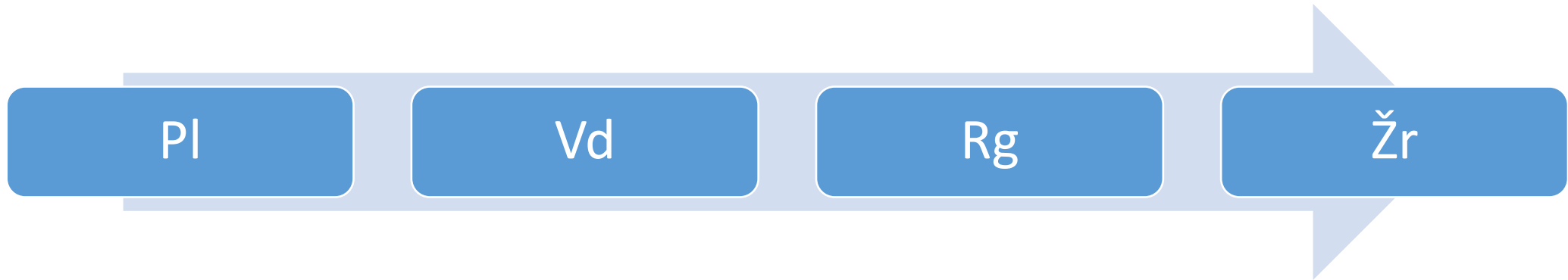

4. Pričkaus mirtis Žr parengiama per visas ankstesnes dalis.

Iš tiesų, šio personažo linija skatina Žr laikyti baigiamąja dalimi. Bet Pričkaus svoris „Metų“ pasaulyje nėra toks didelis, kad lemtų kūrinio kompoziciją. Nuosekliai sudėlioję jo likimą, išardome Krizo ir Dočio likimų linijas.

Gineičio argumentai 1977 m. „Raštuose“

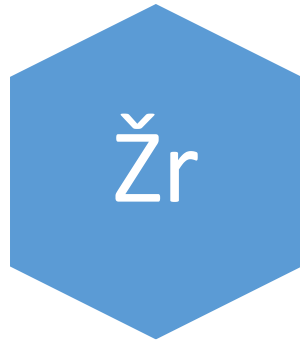
5. Žr pabaiga yra išskirtinė - filosofiniu mąslumu ji pralenkia kitų dalių pabaigas.

Sunkiai įrodomas teiginys. Galima pateikti daug pavyzdžių, kad Žr pabaiga panaši į kitų metų laikų pabaigas.

Nesselmanno koncepcija

Rg

žr

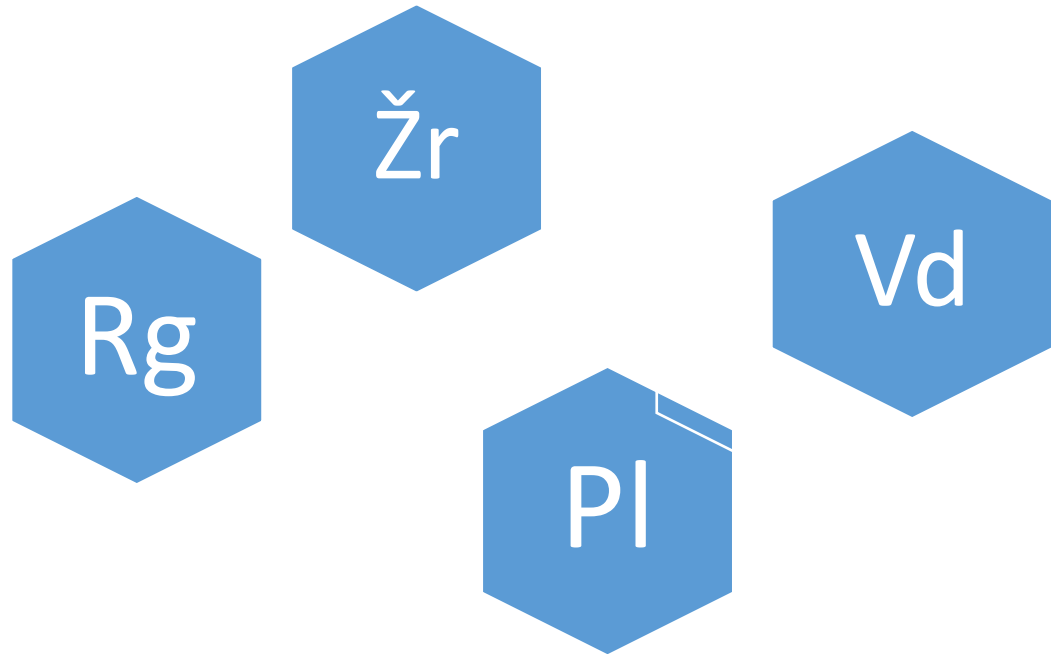

PI

Vd

Nesselmanno koncepcijos kritika

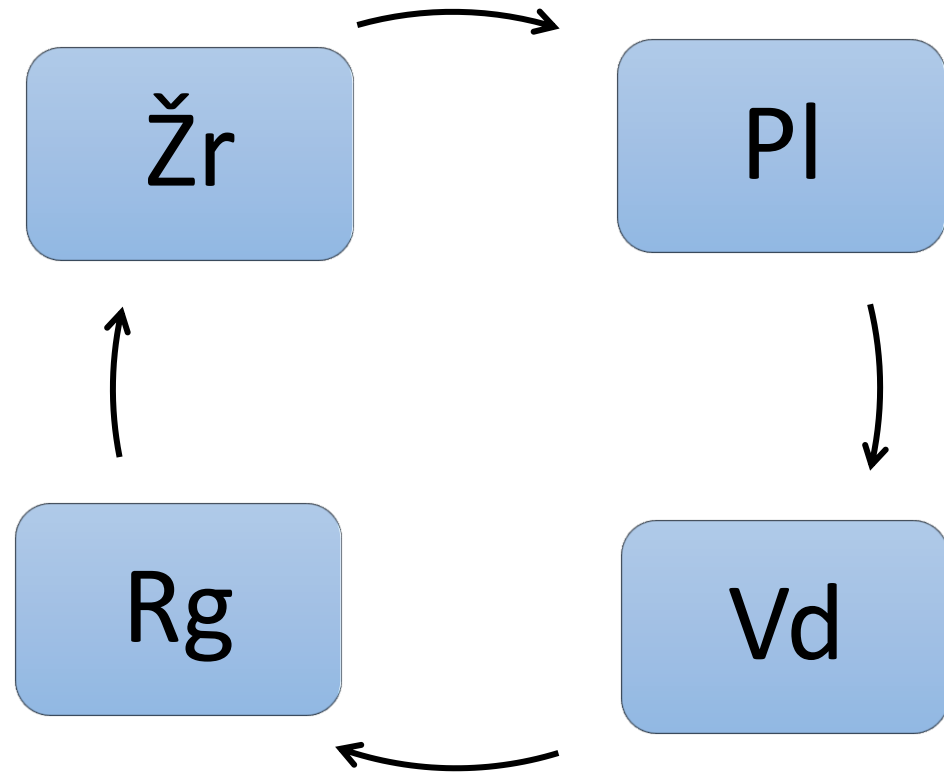
1) Kūrinio rišlumą lemia ne vien tekstologiniai parametrai.

2) Dalis į visumą sieja pagrindiniai veikėjai: Pričkus, Krizas, Plaučiūnas, Dočys.

3) Nesselmannas pats kalba apie tam tikrą „Metų“ dalių sukūrimo seką - taigi suponuoja jų rišlumą.

Metai – poetinis ciklas be pradžios ir pabaigos

Rėzos ir Nesselmanno sprendimai per radikalūs.

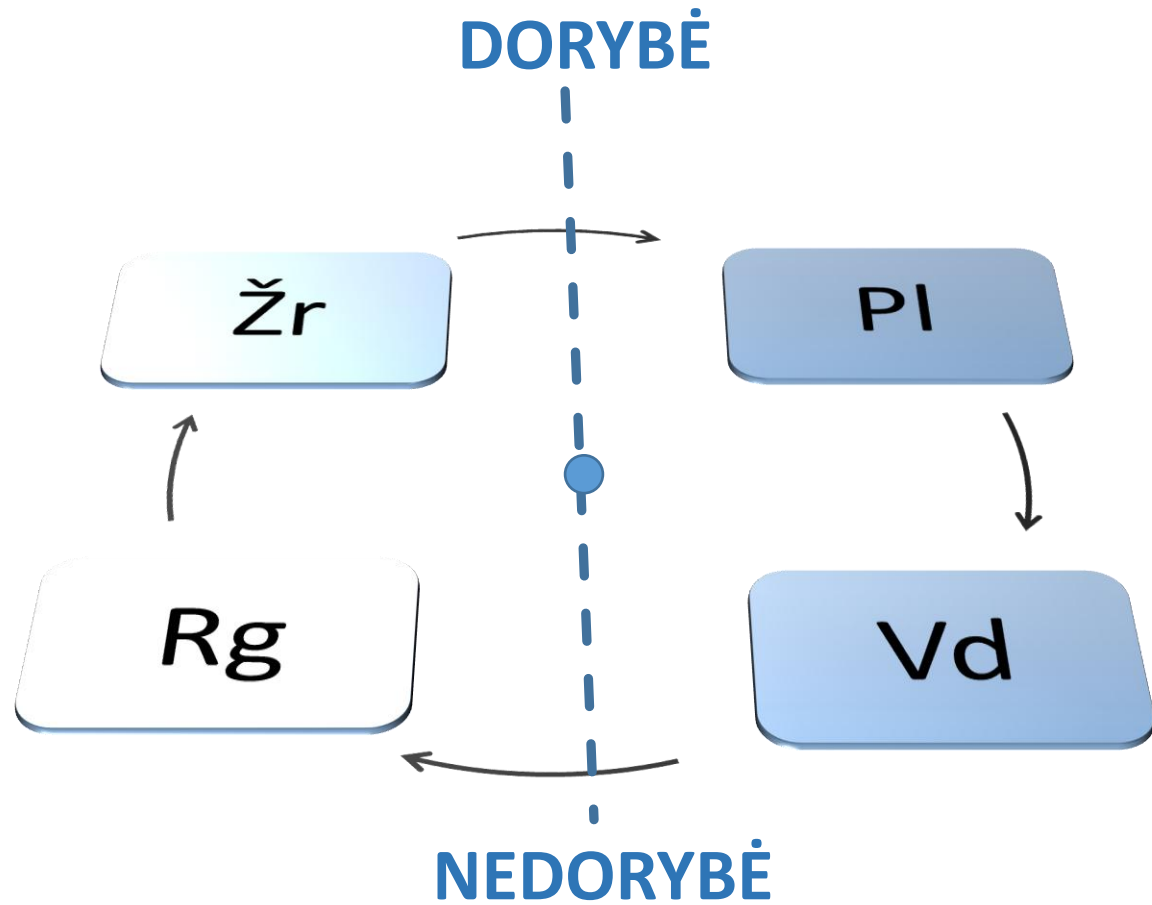

„Metai“ nėra nei vientisi, nei pabiri.

Neturime griežtų argumentų pradžiai ir pabaigai nustatyti.

„Metų“ rišlumą lemia vertikalieji paradigminiai santykiai.

Metų rišumą lemia vertybinė vertikalė
tarp
dorybės ir *nedorybės*

Problemiškiausi įsigalėję teiginiai apie „Metus“

„Metai“ apima vienerius metus

„Metai“ atspindi ūkio darbų seką

„Metai“ vaizdavimo centre - gamta

Archyvų atradimai

Geheimes Staatsarchiv

Preußischer Kulturbesitz

Das alte Gold beträgt 32 Scht a 32 gr 24 4
 Das neue Gold beträgt 56 . . . 50 gr 24 4
 inf. der Hauptrechnung.

P.M. Das alte Gold ist den 30ten Oct. 1758 in reinem Pruffen
 ohne Gold, Nickel und Donalaitis überwogen, und 32 Scht
 befunden worden. Nicolovius.

Fridricho Donelaičio įrašas

29

mincken. In Ausführung seiner Aller
 gnädigsten Befehle ist hier
 der Submiffion

Lehrungsbuch für Pruffen
 der Pruffen
 aller gnädigsten Befehl und Erlass

Co. Leiniger Majestät

Das alte Gold beträgt 32 Scht a 32 gr 24 4
 Das neue Gold beträgt 56 . . . 50 gr 24 4
 inf. der Hauptrechnung.

P.M. Das alte Gold ist den 30ten Oct. 1758 in reinem Pruffen
 ohne Gold, Nickel und Donalaitis überwogen, und 32 Scht
 befunden worden. Nicolovius.

Tollmengen
 den 25 October
 1758.

unter Hainigst gester
 Pruffen durch
 C. Donalaitis

Virtuali Donelaičio rankraščių paroda

http://www.donelaitis.lt/

The screenshot shows a web browser window displaying the website www.donelaitis.lt/. The page features a navigation menu with the following items: Įvadas, Autografai, Nuorašai, Komentarų rekonstrukcijos, Galerija, and Deutsch. The main content area is titled "Nauji Kristijono Donelaičio rankraščiai" and includes a section for "Naujausi archyviniai donelaitikos atradimai". This section describes the discovery of new handwritten manuscripts by Kristijonas Donelaitis, with a link to a detailed article: www.donelaitis.lt/copy-of-ivadas. The article text states: "Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto mokslo darbuotojai 2012-2013 m. ir 2020 m. vykdė intensyvias Kristijono Donelaičio rankraščių paieškas Vokietijos Federacinės Respublikos archyvuose. Čia galite susipažinti su svarbiausiais tų paieškų rezultatais – naujais Kristijono Donelaičio rankraščiais, jo dokumentų nuorašais bei kitais svarbiais raštais. Peržiūrėti galima originalų faksimiles, greta kurių pateikiami vertimai į lietuvių kalbą. Vokiški tekstų perrašai neteikiami – jie bus paskelbti Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto leidžiamų Kristijono Donelaičio „Raštų“ IV tome." Below this text is a section titled "Archyvų staigmenos". The browser's address bar shows the URL, and the Windows taskbar at the bottom indicates the date as 10.05.2021 and the time as 17:25.